Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Teastas Sóisearach 2017

Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála

Tíreolaíocht

Ardleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Réamhrá

Agus breithniú á dhéanamh ar an scéim mharcála seo, ba cheart aird a thabhairt ar an méid seo a leanas:

- Braitheann na sonraí a theastaíonn in aon fhreagra ar an gcomhthéacs agus ar an mbealach ina gcuirtear an cheist, agus ar an líon marcanna a sannadh don fhreagra ar an scrúdpháipéar.
- Caithfear focail, nathanna cainte nó frásaí a úsáid i gceart i gcomhthéacs agus níor cheart iad a bhréagnú, agus más léir go n-úsáidtear go mícheart iad nó go mbréagnaítear iad, ní féidir na marcanna a thabhairt.
- Mar riail ghinearálta, más ann d’amhras faoina bhailí atá aon fhreagra, ní mór do scrúdaitheoirí dul i gcomhairle lena scrúdaitheoir comhairleach sula mbronntar marcanna.
- Níl na moltaí, samplaí etc. a thugtar sa scéim uileghabhálach agus is féidir glacadh le freagraí malartacha bailí eile, etc.

Roinn 1

Ceadaigh 20 Ceist @ 3 mharc an ceann = 60 marc

1. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Cráitéar (ii) Craos (iii) Seomra magma/taisce magma

2. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Fócas (ii) Meiriceá Thuaidh (iii) scála Richter

3. 3 @ 1 mharc an ceann
C = Sciorradh talún, **B** = Brúchtadh portaigh, **A** = Ithirthéaltú

4. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Fána sciligh/Screathan (ii) Gníomhaíocht reo is coscartha (iii) Síonchaitheamh meicniúil

5. 3 @ 1 mharc an ceann

X	**Y**
A	3
B	2
C	1
D	**4**

6. 1 @ 3 mharc
2, 3, 5

7A. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Coire (soirc) (ii) Oighearchreimeadh (iii) Sracadh agus scrabhadh

7B. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Tambaló (ii) Sil-leagan cósta (iii) Síobadh feadh cladaigh

8A. 3 @ 1 mharc an ceann

X	**Y**
A	3
B	4
C	**1**
D	2

NÓ

8B. 3 @ 1 mharc an ceann

X	**Y**
A	4
B	2
C	**3**
D	1

9A. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) An Bhrasaíl (ii) Mailí (iii) Ard

NÓ

9B. 3 @ 1 mharc an ceann
Caipiteal, Saothar, Tarracóir

10. 1 @ 3 mharc
1, 4, 5

11. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Treasach (ii) Tánaisteach (iii) Príomhúil

12. 1 @ 3 mharc
2, 3, 4

13. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Ciorras (ii) Ard (iii) Aimsir Bhreá

14. 1 @ 3 mharc
Isihiaití

15. 1 @ 3 mharc
Seoirseach

16. 1 @ 3 mharc
Reiligiúnach

17. 3 @ 1 mharc an ceann

X	**Y**
A	3
B	4
C	**2**
D	1

18. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Bréagach (ii) Bréagach (iii) Fíor

19. 1 @ 3 mharc
Talamh láir ar dheis

20. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Duillsilteach (ii) Samhradh (iii) Talmhaíocht

Comhlánaigh **Greille Mharcála an Fhillteáin** ar chlúdach tosaigh an Fhillteáin agus cuir isteach **Marc Iomlán an Fhillteáin** ar an **gcúinne uachtarach ar dheis den chéad leathanach** de script an iarrthóra, e.g. **F 46**

Roinn 2

Ceadaigh Trí Cheist @ 30 marc an ceann

Ceist 1. GNÍOMHAÍOCHTAÍ GEILLEAGRACHA

A. Turasóireacht

(i) Roghnaigh ceann **amháin** de na ceithre réigiún turasóireachta thuas agus ainmnigh sampla faoi leith in Éirinn den réigiún turasóireachta seo.

Réigiún Turasóireachta in Éirinn ainmnithe @ 1m

Sampla Éireannach ar leith ar bith.

(ii) Mínigh cúis **amháin** a mealltar turasóirí chuig an réigiún turasóireachta in Éirinn a d'ainmnigh tú i gcuid (i) thuas.

Míniú Amháin @ 3m (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Caithfidh baint a bheith ag an bhfreagra leis an réigiún a ainmníodh thuas, seachas sin marcanna Ráitis amháin.
Ná bronn marcanna as an ainm céanna ó (i) thuas i (ii).

D'fhéadfadh go n-áireofaí ar na cúiseanna sin:
Limistéir Áilleachta Nádúrtha: radhairc áille, tírdhreach uathúil, gleannta oighreacha etc.
Imeallbhoird/Tránna: tránna ainmnithe, Slí an Atlantaigh Fhiáin, spórt uisce etc.
Caitheamh Aimsire agus Spórt: staidiamaí ainmnithe, rianta siúil/rothaíochta, cúrsa gailf etc.
Cathracha: cultúrtha, stairiúil, taitneamhachtaí siopadóireachta etc.

(iii) Déan **cur síos** ar iarmhairt dhearfach eacnamaíoch **amháin** atá ag an turasóireacht.

Cur síos Amháin @ 3m (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

D'fhéadfadh go n-áireofaí ar iarmhairtí eacnamaíocha cruthú post, seirbhísí feabhsaithe etc.

(iv) Déan cur síos ar iarmhairt dhiúltach **amháin** atá ag an turasóireacht ar an gcomhshaol.

Cur síos Amháin @ 3m (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

D'fhéadfadh truailliú uisce, tírdhreacha damáistithe etc. a bheith san áireamh le hiarmhairtí diúltacha.

(10)

B. Iascaireacht

(i) Tabhair míniú ar dhá chúis le róshaothrú iasc.

Dhá chúis mínithe @ 3 mharc an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

D'fhéadfadh sártrálaeir, méid mogalra eangaí, teicneolaíocht nua-aimseartha amhail sonóir etc. a bheith san áireamh leis na cúiseanna.

(ii) Déan cur síos ar **dhá** bheart a d'fhéadfaí a úsáid chun róshaothrú iasc a chosc.

Dhá bheart mínithe @ 2 mharc an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1)

Ná glac le hathrá díreach ach le haghaidh marc Ráitis amháin, cuardaigh eolas úr ar Fhorbairt.

D'fhéadfadh úsáid cuótaí, longa cosanta iascaigh etc. a bheith san áireamh leis na bearta.

(10)

C. Suíomh Tionsclaíoch

Déan cur síos agus tabhair míniú ar **thrí** fháth a bhfuil athrú tagtha ar shuíomh thionscal iarainn agus cruach na Breataine le himeacht ama.

Trí Chur Síos/Mhíniú @
4m (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1) + 3m (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1) + 3m (Ráiteas 1 + Forbairt 1 +Forbairt 1)

Marc Forbartha amháin coimeádta as tagairt a dhéanamh d'am amháin.
Ní mór tagairt a dhéanamh do mhíniú i ngach freagra le haghaidh marcanna iomlána.

(10)

Ceist 2. **AIBHNEACHA AGUS GNÍOMHAÍOCHT AN DUINE**

A. **Aibhneacha**

(i) Ainmnigh gach ceann de na **trí** chéim **A, B** agus **C.**

Trí chéim @ 1m an ceann

A Cúrsa uachtarach/Céim óigeanta
B Cúrsa Meánach/Céim aibí
C Cúrsa íochtarach/Céim Seanaoise

(ii) Ainmnigh gné **amháin** a chruthaítear mar thoradh ar chreimeadh abhann agus, le léaráid lipéadaithe mar chúnamh agat, mínigh conas a foirmíodh an ghné sin.

Gné ainmnithe @ 1m
Léaráid lipéadaithe @1m
Míniú ar fhoirmiú @ 7m
(Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Is féidir marc forbartha amháin a bhronnadh as faisnéis bhreise atá tugtha ar léaráid agus nach bhfuil sa fhreagra scríofa.
Is gá marc forbartha amháin a bhronnadh as próiseas.

D’fhéadfadh eas, V-ghleann etc. a bheith san áireamh leis na gnéithe.
Maidir le lúb/lúbloch etc. ná glac ach leis an ngné chreimthe.

(12)

B. **Tuile**

(i) Tabhair míniú **amháin** ar an dóigh a ndéanann tuile dochar do cheantar.

Míniú Amháin @ 4m (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Féach amach do thagairt do dhamáiste ar réadmhaoin/barra, cailleadh beathaí etc.

(ii) Tabhair míniú **amháin** ar an dóigh a ndéanann tuile maitheas do cheantar.

Míniú Amháin @ 4m (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Féach amach do thagairt do sil-leagain ghláracha, uisciú nádúrtha etc.

(8)

C. Idirghníomhaíocht an Duine leis an Tírdhreach

(i) Mínigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le cumhacht hidrileictreach.

Dhá Mhíniú @ 3m an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

D'fhéadfadh fuinneamh glan/in-athnuaite, iompórtálacha ola a laghdú etc. a bheith i gceist leis na buntáistí.

(ii) Déan cur síos ar **dhá** agóid a d'fhéadfaí a dhéanamh i gcoinne tógáil stáisiún cumhachta hidrileictrí.

Dhá Chur Síos @ 2m an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1)

D'fhéadfadh damáiste ar ghnáthóga nádúrtha, tuilte i dtalamh feirme/lonnaíochtaí etc. a bheith san áireamh ar na hagóidí.

(10)

Ceist 3. **MEASCÁN TÍREOLAÍOCHTA**

Freagair **TRÍ CINN AR BITH** de na ceisteanna **3A, 3B, 3C, 3D.**

3A. Ithir

(i) Cén t-ainm a thugtar ar an bpróiseas trína scagtar cothaithigh trí ithir?

Próiseas ainmnithe @ 2m Láisteadh

(ii) Ainmnigh **dhá** chineál ithreach ar bith de chuid na hÉireann.

Dhá ithir Éireannacha ainmnithe @ 1m an ceann
Ithir Dhonn, Phodsal, Ghléireach etc.

(iii) Déan cur síos agus tabhairt míniú ar fhoirmiú ceann **amháin** de na cineálacha ithreach a d'ainmnigh tú i gcuid (ii) thuas.

Dhá Chur Síos/Mhíniú @ 3m an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Is gá marc forbartha amháin a bheith bainteach le míniú ar an bhfoirmiú.

(10)

3B. Domhan Éagothrom

(i) Cé mhéid cúnaimh dhéthaobhaigh (milliúin €) a fuair Uganda?

(€) 23.3 (milliúin) @ 1 m

(ii) Ríomh **X**, an méid cúnaimh dhéthaobhaigh (milliúin €) a fuair an Mhaláiv.

(€) 20.0 (milliúin) @ 2m

(iii) Luaigh cad is brí leis an téarma *cúnamh déthaobhach.*

Ráiteas @ 1m

Féach amach do thagairt do "Rialtas go Rialtas".

(iv) Mínigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le cúnamh do thíortha sa domhan i mbéal forbartha.

Dhá Mhíniú @ 3m an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Féach amach do thagairt do níos mó sláinte, oideachais/sláinte, oideachas níos fearr/feabhsaithe etc.

(10)

3C. **Forbairt Gheilleagrach**

Mínigh an tslí ar chuir **dhá** cheann ar bith de na tosca a leanas moill ar fhorbairt gheilleagrach i dtír i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat uirthi:

- Athrú aeráide (Féach amach do thagairt do Thriomach/Fairsingiú Fásaigh etc.)
- Fás an daonra (Féach amach do thagairt do bhrú ar acmhainní etc.)
- Caiteachas ar airm (Féach amach do thagairt do níos lú airgid le haghaidh seirbhísí, fiachas etc.)
- Cogadh. (Féach amach do thagairt do ghortú/bás, cur isteach ar sheirbhísí etc.)

Dhá Mhíniú @ 5m an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Marc forbartha amháin as tír i mbéal forbartha a ainmniú, le bronnadh chun tairbhe an iarrthóra.
Marcanna ráitis amháin do thír nár ainmníodh.
Caithfidh an dá thoisc a bheith as an tír chéanna.
Más rud é gur pléadh dhá thír éagsúla, marcáil an dá cheann agus ceadaigh an ceann is airde.

(10)

3D. **Daonra**

(i) Luaigh **dhá** chúis a bhfuil an ráta báis ag luainiú i gCéim 1.

Dhá chúis luaite @ 1m an ceann
D'fhéadfadh gorta, galar, cogadh etc. a bheith san áireamh ar na cúiseanna.

(ii) Mínigh cúis **amháin** a bhfuil an daonra iomlán ag ardú go tapa i gCéim 2.

Míniú amháin @ 3m (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
D'fhéadfadh feabhas ar chúram sláinte, soláthar bia etc. a bheith san áireamh ar na cúiseanna.

(iii) Mínigh cúis **amháin** a bhfuil na rátaí báis ag laghdú i gCéim 4.

Míniú amháin @ 3m (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
Nóta: Glac le ceachtar den dá cheann – an bhfuil na rátaí breithe nó na rátaí báis ag laghdú.

D'fhéadfadh stádas na mban, pósadh níos déanaí, córas sláinte níos fearr, soláthar bia níos fearr, caighdeán maireachtála níos airde etc. a bheith san áireamh ar na cúiseanna.

(iv) Ainmnigh sampla **amháin** de thír ag Céim 4 i Samhail an Trasdula Dhéimeagrafaigh.

Tír ainmnithe @ 2m Tír fhorbartha ar bith

(10)

Ceist 4. AIMSIR AGUS AERÁID

A. Fliuchras

(i) Ainmnigh an cineál fliuchrais a luaitear leis an léaráid thuas.

Fliuchras ainmnithe @ 2m Comhiomprach

(ii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar an tslí a dtarlaíonn an cineál seo fliuchrais.

Dhá Chur síos/Mhíniú @ 3m an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Marc Forbartha amháin coimeádta as míniú.

Féach amach do thagairt don ghrian ag téamh an domhain, aer te ag ardú, ag fuarú agus ag comhdhlúthú etc.

(8)

B. Aeráid

Mínigh an tslí a dtéann **trí** cinn ar bith de na tosca seo a leanas i bhfeidhm ar aeráid:

- Domhanleithead (níos gaire don mheánchiorcal etc.)
- Gnáthghaotha (dóigh ar bith a dtéann gaotha i bhfeidhm ar an teocht/frasaíocht)
- Fad ó na farraigí agus na haigéin (téamh éagothrom na talún/farraige etc.)
- Airde (dá airde a théann tú, is ea is fuaire a bhíonn sé etc.)
- Faoiseamh (nochtadh méadaithe limistéar ardtalún etc.)

Trí mhíniú @ 4m an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

(12)

C. Cineál Aeráide

(i) Ainmnigh aeráid the **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

Aeráid the ainmnithe @ 2m
Fásach Te, Meánchiorclach, Savannah etc.

(ii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar thréithe teochta agus frasaíochta na haeráide
te seo.

Cur Síos/Míniú ar thréithe teochta @4m (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)
Cur Síos/Míniú ar thréithe frasaíochta @4m (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Má bhíonn cuid (i) neamhbhailí ná bronn ach marcanna Ráitis i gcuid (ii).
Marc Forbartha amháin coimeádta as míniú ar theocht agus ar fhrasaíocht.

(10)

Ceist 5. **AERFÓTAGRAF AGUS LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS**

A. Scrúdaigh an **tAERFÓTAGRAF** atá tugtha leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den aerfótagraf.

Ar do shracléarscáil, **taispeáin** agus **lipéadaigh** gach ceann acu seo a leanas:

- An abhainn
- Séipéal
- Limistéar caitheamh aimsire
- Limistéar ina bhfuil tithe sraithe.

Ceithre ghné taispeánta agus lipéadaithe @2m an ceann.

Caithfidh gach gné a bheith taispeánta go cruinn san imlíne agus a bheith lipéadaithe.

Fráma agus Treoshuíomh @ 2m (1 + 1)

(10)

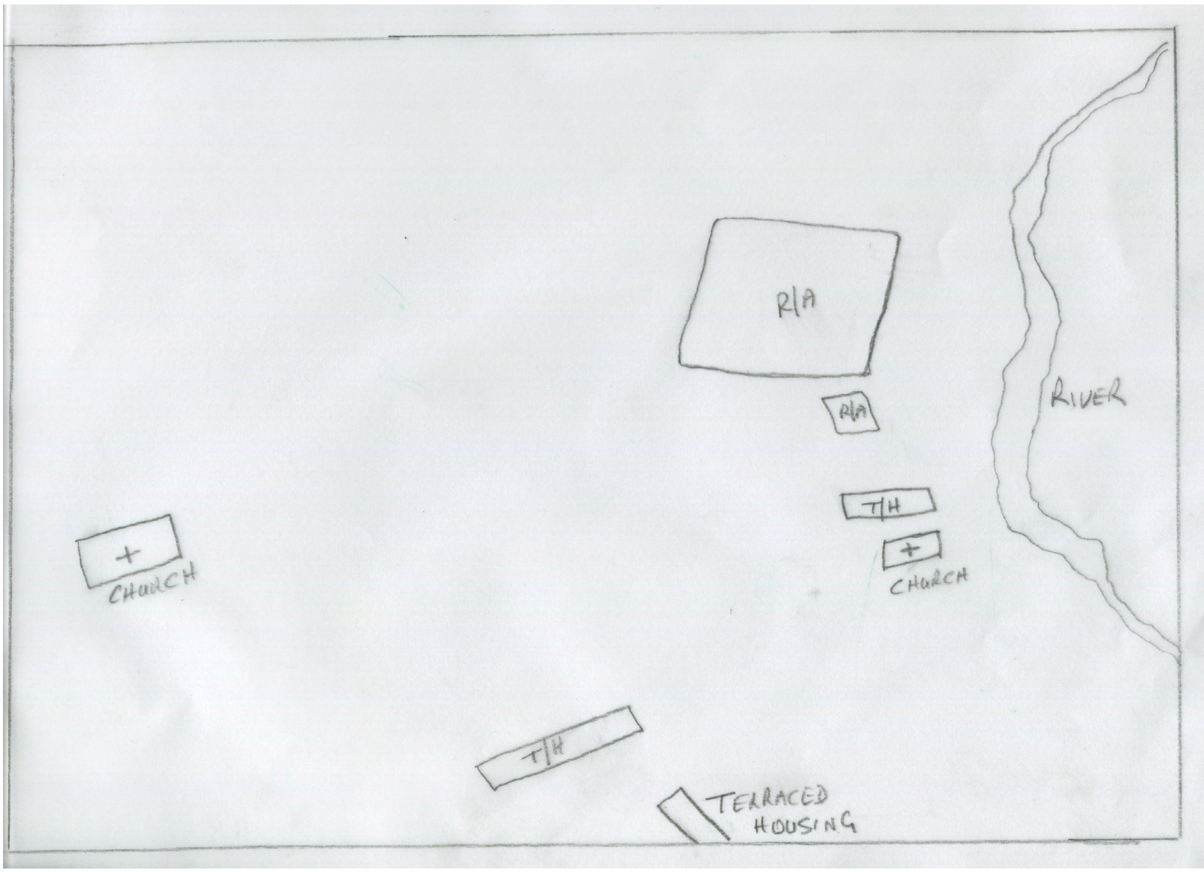

Is chun críche léirithe amháin atá an sracléarscáil thuas.

B. Scrúdaigh an **tAERFÓTAGRAF** atá tugtha leis an bpáipéar seo.

Tá sé beartaithe óstán a thógáil sa tulra ar dheis san aerfótagraf.

Mínigh dhá **chúis** a mbeadh sé seo oiriúnach mar shuíomh d'óstán.

Dhá Mhíniú @ 4m an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

D'fhéadfadh dea-rochtain ar bhóithre, gar don bhaile i gcomhair seirbhísí etc. a bheith i gceist leis na cúiseanna.

(8)

C. Scrúdaigh **LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS** atá tugtha leis an bpáipéar seo.

'Tá stair fhada lonnaíochta ag an limistéar a thaispeántar ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis.

Ainm, aimsigh ag baint úsáid as tagairtí greille sé fhigiúr, agus míniú trí shampla éagsúla den lonnaíocht stairiúil a fheictear ar an léarscáil.

Trí shampla de lonnaíocht stairiúil mar a leanas:
Ainmnithe 1m
Tagairt ghreille 1m
Cur síos @ 2m (Ráiteas 1 + Forbairt 1)

D'fhéadfadh tuama Meigiliteach (W295 668), Gallán (W263 671), Caisleán (W293 734) etc. a bheith san áireamh leis na samplaí.

(12)